

ODGOVORNOST U SLUŽENJU

Ana Fruk, OFS

Seminar trajne formacije u OFS-u

Međugorje, 28. – 30. studenoga 2014.

“Nosite bremena jedni drugih i tako ćete ispuniti zakon Kristov!” (Gal 6,2)

Priča jedne svijeće

Zapalili ste me i gledate moje svjetlo.

Radujete se jasnoći i toplini koju darivam. Veselim se da smijem gorjeti za vas, da nije tako, ležala bih možda negdje u staroj kutiji bez ikakve koristi. Smisao dobivam tek po tome što gorim. Ali, dobro znam, što dulje gorim, to kraća postajem, to se više bližim svojem kraju. – Izgorjela je! – reći ćete, a ono što je od mene ostalo, bacit ćete.

Znam, za mene postoje uvijek ove dvije mogućnosti: ili ostajem u kutiji nedirnuta, zaboravljena u tami, ili gorim, postajem sve kraća, dajem sve što imam. U korist svjetla i topline dovodim sebe kraju. Ipak mislim da je ljepše i pametnije ako smijem nešto dati od sebe nego ostati hladna i ležati u mračnoj kutiji...

- Gledaj, isto je tako s vama ljudima: ili se povučete, ostanete sami za sebe i sve je hladno i prazno, ili se približite ljudima i darujete im od svoje topline i ljubavi i tek onda dobiva vaš život smisao: On je ispunjen. Ali znajte i to da za ovo morate dati nešto od sebe samih, nešto od svoje radosti, od svoje srčanosti, od svojega smijeha, možda i nešto od svoje tuge.

I ne treba bojažljivo razmišljati o tome kako ćete sačuvati sami sebe.

Mislim da samo onaj koji druge veseli, postaje još veseliji. Samo onaj koji je svjetlo drugima, sam će primati svjetlo. Što više gorite za druge, to će svjetlije biti u vama samima.

Mislim da su mnogi ljudi samo zato tmurni i neraspoloženi jer se plaše biti ovdje za druge, donositi drugima svjetlo. Tuže se i neprestano mrmljaju na teška vremena. Još nisu shvatili: ovo jedno jedino svjetlo koje gori, više je vrijedno nego sva tama svijeta. Dopustite, dakle, da vas malo ohrabrim ja, sitna, mala svijeća.

A. L. Balling

Ovo izlaganje želi potaknuti na razmišljanje o odgovornosti koju ima svatko od nas, osobito o odgovornosti koju imamo služeći braći i sestrama u bratstvu OFS-a.

PREUZIMANJE ODGOVORNOSTI

Kad govorimo o odgovornosti, treba primijetiti da je danas nekako moderno odbiti odgovornost za svoj život. Pascal Bruckner, francuski filozof, opisao je dva istaknuta stava našega vremena, infantilizaciju i viktimizaciju. Prema prvome, mnogi zaostaju u stavu djeteta, koje samo očekuje od drugih, od majke, od društva, od Crkve. Ostaju infantilni, žele da se za njih uvijek brinu kao za dijete, ne preuzimaju odgovornost za druge. Svi se trebaju brinuti

samo za jednoga. Ovaj stav je u paru s viktimizacijom. Čovjek osjeća da je u ulozi žrtve. Krivci za bijedu uvijek su drugi. Ostanem li stajati u ovome stanju viktimizacije, ustručavam se preuzeti odgovornost za svoj život. Jer danas mnogi ne preuzimaju odgovornost ni za sebe, a nisu pripravnici preuzeti odgovornost ni za druge u Crkvi ili društvu.

Ali u odrastanje spada i to da se preuzme odgovornost za svoj život. Nije odlučujuće kakvi smo postali, nego što iz toga činimo. Moramo prihvatiti da smo postali takvi i zatim preuzeti odgovornost za svoj život. Inače ćemo uvijek ostati u ulozi tužitelja i upozoravati na pogreške drugih. Ili pak i dalje ostati u ulozi promatrača koji samo gleda kako se život pred njim odvija, a sam ništa ne poduzima.

Prva odgovornost jest odgovornost za sama sebe. Odgovorni smo za svoj osobni razvoj, za svoj izgled, za svoje nutarnje raspoloženje. Odgovorni smo za to kako se osjećamo, odlučujemo li se za nesreću ili za život. Odgovorni smo za misli kojima se bavimo, za red u svojoj sobi i za osmišljeno korištenje svoga vremena.¹

VOĐENJE BRATSTVA KROZ SLUŽENJE

U mjesnome se bratstvu razvija život Reda koji je po sebi bratstvo svih bratstava. No osnovna stanica Reda, mjesto gdje se odvija pravi život, jest mjesno bratstvo, svaki brat, svaka sestra. U mjesnome se bratstvu stječe iskustvo franjevačkoga života, to je mjesto gdje se živi bratstvo, gdje smo svi pozvani na poslanje. Red će biti živ u mjeri u kojoj ga mjesna bratstva izgrađuju. Sve strukture koje postoje bit će mehanizam koji se vrti u prazno ako nema života mjesnih bratstava. Upravo u mjesnim bratstvima trebamo živjeti vlastitu karizmu koja nije drugo doli živjeti poput sv. Franje iz Asiza, po uzoru na njegov život, njegove stavove, njegove vrednote.

Mjesno bratstvo treba biti zajednica ljubavi (usp. *Pravilo OFS-a* 22), gdje možemo živjeti jedni s drugima predokus Božjega Kraljevstva. Na tu smo stvarnost svi pozvani, da služimo jedni drugima animacijom i vođenjem. *Animirati* znači udahnuti dušu, dati život, vrijednosti, snagu, duh. *Voditi* znači voditi bratstvo prema konkretnom cilju, ukazujući mu na znakove na putu.

Franjin jedinstven pristup vodstvu kroz služenje dnevno je nadahnuće za nas. Mnogo je razloga koji nas pozivaju da služimo, a koji su vrlo jasno iskazani u ovom biblijskom odlomku, iz Matejeva evanđelja: “*Jer ogladnjih i dadoste mi jesti; ožednjih i napojiste me; stranac bijah i primiste me; gol i zaogrnuoste me; oboljeh i pohodiste me; u tamnici bijah i dođoste k meni.*” Tada će mu pravednici odgovoriti: “*Gospodine, kada te to vidjesmo gladna i nahranismo te; ili žedna i napojismo te? Kada te vidjesmo kao stranca i primismo; ili gola i zaogrnuosmo te? Kada te vidjesmo bolesna ili u tamnici i dođosmo k tebi?*” A kralj će im odgovoriti: “*Zaista, kažem vam, što god učiniste jednomu od ove moje najmanje braće, meni učiniste!*” (Mt 25,35-40) Naš život ovisi o tisućama takvih svakodnevnih odluka koje donosimo tijekom života. Ako živimo u skladu s Božjom voljom te služimo braći i sestrama, baštinit ćemo Kraljevstvo nebesko. Ako živimo usredotočeni samo na sebe, ima mjesto i za takve. Oni koji služe već za života primaju dobročinstva za svoje služenje.²

¹ Anselm Grün, *Sakramenti – potvrda, odgovornost i snaga*, KS, Zagreb, 2003.

² John Michael Talbot and Steve Rabey, *The Lessons of St. Francis*, A Dutton book, 1997

U ČEMU JE BRATSKO SLUŽENJE I KAKO GA TREBAMO PONUDITI?

Bratsko služenje

Vrijedno je ovdje spomenuti razmišljanje bivše generalne ministre Encarnación del Pozo koja sigurno ima veliko iskustvo u vođenju bratstva kroz služenje.³ Ona kaže da se sv. Franjo jako brinuo oko vršenja autoriteta. Želio je da osoba koja ima autoritet poštuje drugu osobu, da bude puna ljubavi, razumijevanja, konstruktivna, da bude siromašna. Želio je da osoba koja ima autoritet “ljubomorno” bdije nad slobodom svakog brata, bez pritiska i tvrdoće (P. Koser).

Za sv. Franju autoritet je služenje, ne predstavlja vlast ili dominaciju. On je želio da autoritet koji postoji poštuje i prihvaća osobnost svakog brata, potiče razvoj njegove osobnosti, bilo za dobro brata bilo za opće dobro bratstva. Kod Tome Čelanskog (2 Čel 186) vidimo kako je sv. Franjo smatrao osobnost braće kao svetu jer u njoj i po njoj Duh Sveti očituje svoju volju za tog brata i za bratstvo čiji je on dio (2Čel 184; 1Čel 104). Sv. Franji bilo je potpuno jasno da evanđeosko bratstvo ima svoj temelj u Kristu. Jer, *tako i Sin Čovječji nije došao da bude služen, nego da služi i život svoj daje kao otkupninu za mnoge.* (Mt 20,28)

Otkad je Krist dao svoj život za druge, služenje podrazumijeva odricanje, poniženje, trpljenje. Ono se ostvaruje u perspektivi solidariziranja u boli, a ne u nagradama i zahvalama. Zauzetost za bratski život nužno znači dar služenja uz žrtvu i besplatno. *Dar* jer se radi o služenju braći i sestrama, a ne da se njima služi. *Služenje uz žrtvu* jer se radi o služenju gdje ima žrtve; služenje je samo ono što nas košta. *Besplatno služenje* jer ne traži nagradu, jer ne nalazi svoju motivaciju u tjeranju roba, nego u slobodi ljubavi, u potrebi za milosrđem za druge i za bratstvo.

Kakvo služenje?

1. Služenje koje se očituje u nošenju tereta jednih drugima

To je prvi i temeljni oblik bratske *diakonia*, jer brat nije objekt kojim treba vladati, nego je “teret” koji treba nositi; i brat je upravo zato što počiva na ramenima drugih.

2. Služenje koje se očituje dobrim primjerom

Dobar primjer zahtijeva preobrazbu nas samih. A bratski život se temelji na primjeru onoga koji je spreman žrtvovati se, koji nadilazi nevoljkost svoje naravi da vrši djela koja traže odricanje, trud i znoj. Bratski život rezultat je poniznog i jednostavnog svjedočanstva; ovisi o osobnoj spremnosti da se umre poput zrna gorušice.

3. Služenje koje se očituje u dijalogu

Dijalog proizlazi iz ljubavi koja nas čini sposobnima “primiti” te nam daje hrabrost da se “otkrijemo”. Dijalog nije površan razgovor, niti egzibicija riječi, niti rasprava, niti jednostavna izmjena misli. Prije i iznad svega, dijalog je unutarnji stav, način kako se “postaviti” pred drugima, obilježen iskrenom željom za razumijevanjem i da se bude shvaćen kako bi se omogućilo međusobno prihvaćanje u ljubavi i, ako je moguće, susret u istini. Dijalog treba biti jasan, blag, povjerljiv, razborit.⁴

4. Služenje koje se očituje u povjerenju i poštovanju

³ Iz govora bivše generalne ministre OFS-a Encarnación del Pozo, 10. svibnja 2007.

⁴ Papa Pavao VI, enciklika *Ecclesiam suam*, Dokumenti II. vatikanskog sabora, 1965.

Povjerenje i poštovanje se ne pridaju drugima, ne dodjeljuju se iz puke dobrote, nego su to vrednote koje zaslužuje svaki brat. Zasluge trebaju nadići dobronamjernost. Brat je zasluga zato što je čovjek, zato što je *christifidelis* (vjernik), zato što je franjevac. Imati poštovanje prema bratu znači štovati brata, prepoznavajući u njemu *sacramentum Christi*.

5. Služenje koje se očituje u pouzdanju

Bratsko služenje temelji se na svijesti o uzajamnoj ovisnosti, međusobnoj potrebi i nadilaženju individualističke samodostatnosti. Stoga je potrebno s pouzdanjem razmjenjivati vlastita iskustva i potrebe.

6. Služenje u istini i vjernosti

Iskrenost i vjernost su nerazdvojive jer se iskrenost ne opravdava u sebi samoj. Radi se o *vjerodostojnosti*, odnosno o svijesti ne samo o vlastitim dubinama, nego i o dubinama drugih. Nismo vjerodostojni i iskreni, kad pod svaku cijenu želimo reći što mislimo, a da nemamo na umu osjećaje drugih. Nismo u istini samo zato što govorimo istinu. Istina je stvarnost; više se odnosi na sam čin nego na riječi. Istina se ne govori, ona se gradi; nije moguće graditi *istinu* ako se istovremeno ne gradi i *dobro*.

BRATSTVO KAO POSLANJE

Bratski život se ostvaruje kad se prestaje biti pojedinac i kad se postaje osoba, odnosno kad se ulazi u odnos, jer osoba se rađa i razvija u odnosima, u svijesti o vlastitoj vrijednosti i vrijednosti drugih, u uzajamnom odnosu davanja i primanja, brige i pouzdanja, dijeljenja i zahvalnosti. Osobni identitet se živi i stječe u bratskim odnosima.

U svjetlu ovih temeljnih vidova može se razumjeti kako je, za onoga tko je dio Franjevačkoga svjetovnog reda, bratstvo dar koji proizlazi iz zavjeta i koji omogućava osobito poslanje, gdje uzajamni odnosi zajedništva postaju “mjesto” vlastitog posvećenja i svjedočenja Božje ljubavi, koja nam je u Kristu objavljena i darovana.

Tako bratstvo postaje neizbježno poslanje. Dakle, kao “profesionalci” mira i dobra, braća i sestre pokornici, moramo u svijetu živjeti kao evanđeoski kvasac, tako da ljudi, videći naš bratski život življen prema blaženstvima, prepoznaju da je među nama već Kraljevstvo Božje. A za to trebamo odgovorne i dobro pripremljene osobe, zar ne? Odgovornost je osobni čin, koji se preuzima ili ostavlja. Stoga je odgovornost bratstva da prepozna braću i sestre koji su odgovorni; spremni; raspoloživi za služenje; puni ljubavi za svoj poziv, dosljedni u svome životu, velikodušni u izgaranju za dobro braće ne tražeći ništa zauzvat. Vjerni Crkvi, kako je zapisano u našim Konstitucijama.

POSLANJE VIJEĆA NA SVIM RAZINAMA

Mi živimo svoju vjeru u zajedništvu. Tako u trenutku kad pomislimo na minimum neke organizacije, temeljna stvar je otkriti način da izrazimo i živimo ovo zajedništvo na svim razinama Reda. Počevši od mjesnog bratstva, preko područnog, nacionalnog do međunarodnog. Zajedništvo i suodgovornost. Poslanje koje je povjereno odgovornima u našem Redu jest probuditi, održavati i poticati rast zajedništva među braćom i sestrama općenito. I u ostvarivanju toga služenja zajedništvo i suodgovornost su ključne riječi našega poslanja.

Stoga svi članovi vijeća, na svim razinama, trebaju biti spremni djelovati poput sluga, raspoloživi, poznavatelji karizme, našeg identiteta kao Reda, poslanja koje je Crkva povjerila obitelji Franje iz Asiza.

Odgovorni, vijeća, trebaju biti rođeni “komunikatori”, ne samo i ne toliko u smislu poznavanja koliko u sposobnosti i vještini da *znaju raditi*, a osobito da su sposobni *poučiti kako da se bude i kako dostići cilj da se bude*.

Odgovorni u vijećima trebaju imati dobro opće poznavanje temeljnih tekstova našega Reda, Pravila, Konstitucija, Obrednika, itd.; moraju znati kako i kada ih primijeniti. No iznad svega, odgovorni u našem Redu trebaju vjerovati u “vrijednost” koju nosi bratstvo koje je, kao što sam ranije rekla, mjesto zajedništva i dijeljenja iskustava vlastitoga života. Ljubav je ta, a ne tehnička stručnost, koja će nam omogućiti da razlučimo potrebe bratstva svake razine, da planiramo i izvršavamo program formacije i aktivne projekte na dobrobit našega društva i Crkve, braće i sestara u potrebi, svakoga ljudskoga bića, djece istoga Oca.

Važno je da odgovorni u našem Redu imaju na raspolaganju vrijeme i zdravlje kako bi mogli iznijeti odgovornost koja im je povjerena. Ne možemo razmišljati o osobama koje to prihvaćaju kao posao, kao da se radi o nekakvoj časti, a da poslije ne bi vršili povjerenu im odgovornost. U našim su vijećima česta povlačenja sa službe...

Odgovorni u našem Redu moraju znati prihvaćati, slušati, poštivati i komunicirati s braćom. Biti simpatični i veseli. Ne čini li vam se tako? Moraju biti spremni čitati, proučavati, biti pažljivi na život Crkve i na pozive koje dolaze iz društva.

A oni koji imaju odgovornost izabiranja, trebaju razmisliti o prikladnim osobama za svaku službu. Na primjer, ako treba izabrati tajnika, trebate na umu imati osobu koja zna napisati zapisnik, održavati korespondenciju s ministrom, održavati arhiv bratstva itd. Na primjer, ako bi mene netko predložio za blagajnika bratstva, ne bi činio uslugu Redu jer ja nemam pojma o ekonomiji...

I molim vas, nemojte nikada zaboraviti da su sva braća i sestre OFS-a odgovorni za život svoga bratstva i cijeloga Franjevačkoga svjetovnog reda. I ova odgovornost traži aktivnu i stalnu prisutnost u bratstvu, osim opravdanih razloga objašnjenih vijeću.

Trebamo razumjeti da je smisao odgovornosti vršenja službe životno za naš Red. I moramo je vršiti na zdrav, jednostavan, optimističan način, pun ljubavi. To je kvaliteta koju možemo postići ako nam duša života i rada budu molitva i razmatranje. Ako smo spremni, voljni i raspoloživi, prilike za služenje će doći same od sebe.

*Krist nema drugog tijela osim tvojega;
nema drugih ruku ili nogu na ovoj zemlji osim tvojih;
On gleda kroz tvoje oči i nalazi suosjećanje za ovaj svijet;
On se služi tvojim nogama da bi činio dobro;
On se služi tvojim rukama da bi blagoslivljao svijet.*

PROFIL ODGOVORNOG SVJETOVNOG FRANJEVCA PREMA GENERALNIM KONSTITUCIJAMA OFS-A

Članak 31

1. “Na različitim razinama svako bratstvo animiraju i vode vijeće i ministar (ili predsjednik).” Te se službe dodjeljuju izborom u skladu s Pravilom, Konstitucijama i vlastitim statutima. Samo u izvanrednim slučajevima ili u početnoj fazi njihova osnivanja mogu postojati bratstva bez regularnog vijeća. To pomanjkanje nadomješta vijeće više razine samo za vrijeme koje je nužno kako bi se omogućili oporavak ili početak bratstva, osposobljavanje njegovih animatora i obavljanje izbora. (Prav. 21)

2. Služba ministra ili vijećnika jest **bratsko služenje, obveza biti raspoloživ i odgovoran s obzirom na svakoga brata i bratstvo kako bi se svatko ostvario u vlastitome pozivu i kako bi svako bratstvo bilo prava franjevačka crkvena zajednica djelatno nazočna u Crkvi i u društvu.**

3. Odgovorni OFS-a na svakoj razini neka budu zavjetovana **braća, s vječnim zavjetima, koja su uvjereni u vrijednost franjevačkoga evanđeoskoga života, pomnjava sa širokim i velikodušnim pogledom na život Crkve i društva, otvorena za dijalog, raspoloživa davati i primati pomoć i suradnju.**

4. Odgovorni neka se brinu za pripremanje te duhovno i tehničko animiranje sastanaka kako bratstava tako i vijeća. **Neka nastoje uliti dušu i život u bratstvo vlastitim svjedočenjem, sugerirajući prikladna sredstva za razvoj života bratstva i apostolske djelatnosti u svjetlu temeljnih franjevačkih opredjeljenja. Neka se brinu za ispunjavanje donesenih odluka i promiču suradnju braće.**

Članak 32

1. **Neka ministri i vijeće žive i promiču duh i zbilju zajedništva među braćom, među različitim bratstvima te između njih i Franjevačke obitelji. Neka im na srcu bude iznad svega mir i pomirenje unutar bratstva.**

2. Vodstvena zadaća ministra i vijeća jest privremena. **Braća, izbjegavajući svaku ambicioznost, moraju pokazivati ljubav prema bratstvu duhom služenja i raspoloživošću kako u prihvaćanju tako i u napuštanju dužnosti.** (Prav. 21)

Članak 33

1. U vođenju i koordiniranju bratstava i Reda **mora se promicati osobnost i sposobnost pojedine braće** kao i pojedinih bratstava te se mora poštivati pluralizam izražaja franjevačkoga ideala i kulturna raznolikost.

2. Vijeća viših razina neka ne rade ono što može obaviti na primjereni način bilo mjesno bratstvo bilo vijeće niže razine; neka poštuju i promiču njihovu vitalnost kako bi ona primjerenom izvršila svoje dužnosti. Mjesna bratstva i vijeća kojih se to tiče neka se zalažu za provedbu odluka Međunarodnoga vijeća i drugih vijeća više razine kako bi ostvarila njihove programe prilagođujući ih, kad je to potrebno, vlastitoj stvarnosti.